

Віктор Русін

Тернопільський національний економічний університет

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ЗМІЦНЕННЯ ДОХІДНОЇ БАЗИ МІСЦЕВИХ БЮДЖЕТІВ ТА ШЛЯХИ ЇХ РОЗВ'ЯЗАННЯ

У 1997 році Україна ратифікувала Європейську хартію місцевого самоврядування. Цим Україна заявила, про свою прихильність європейським цінностям і стандартам, а також взяла на себе зобов'язання дотримуватися положень хартії. Одне із основних положень хартії полягає в необхідності володіння органами місцевого самоврядування достатнім обсягом власних джерел фінансових ресурсів для виконання покладених на них функцій.

Однак, вітчизняна практика свідчить, що дохідна база місцевих бюджетів є недостатньою для забезпечення виконання органами місцевого самоврядування наданих їм законом повноважень та забезпечення населення послугами не нижче рівня мінімальних соціальних потреб. Причому, з року в рік в Україні спостерігається стійка тенденція до зменшення частки власних доходів у бюджетах муніципальних утворень, що в свою чергу призводить до збільшення питомої ваги трансфертів. В останні роки частка трансфертів у доходах місцевих бюджетів займає до 50%, тобто спостерігається повна залежність від міжбюджетних трансфертів [2, с. 29]. Понад 90% усіх бюджетів дотаційні і лише 8% – це

бюджети, які є донорами іншим бюджетам в умовах чинної системи

бюджетного регулювання [1, с. 7]. Отже, роль місцевих органів влади повністю зводиться лише до практичної реалізації державних програм і обмежуються можливості щодо використання одержаних коштів. Суттєво обмежується здатність органів місцевого самоврядування використовувати фінансові ресурси на розвиток відповідних територій й через те, що до 70% видатків місцевих бюджетів спрямовується на виплату заробітної плати.

За оперативними даними Державного казначейства України у 2006 році до загального фонду місцевих бюджетів (без міжбюджетних трансфертів) надійшло 30859,3 млн. грн., що становить 109,9% (+2773,0 млн. грн.) річного розрахункового показника Мінфіну. Це на 31,7% більше доходів, ніж надійшло до місцевих бюджетів за відповідний період минулого року. Як бачимо, спостерігається значне “кількісне” збільшення надходжень до місцевих бюджетів. Проте роль доходів місцевих бюджетів певною мірою визначається величиною валового внутрішнього продукту, що перерозподіляється через них та часткою у доходах зведеного бюджету. Так, у 2002 р. через доходи місцевих бюджетів (без урахування трансфертів) перерозподілялось 11,5% ВВП, у 1993р. – 16%, а у наступні роки ця частка мала стійку тенденцію до зниження і на протязі останніх трьох років коливається в межах від 6,5% до 8,4%. Відповідно у 1992 р. у місцевих бюджетах зосереджувалось 47,6% обсягу доходів зведеного бюджету і нині ця частка зменшилась більше ніж у двічі, зокрема – у 2005 році 22,6% [2, с. 25]. Останніми роками простежується перерозподіл основного джерела доходів зведеного бюджету - податкових надходжень - на користь державного бюджету.

Отже, ми вважаємо, що для зміцнення власної дохідної бази місцевих бюджетів необхідно:

- вдосконалити законодавчу базу. Внести зміни до Бюджетного кодексу стосовно врегулювання структури місцевих бюджетів. Потрібно прийняти Закони України “Про місцеве самоврядування громад”, “Про самоврядування району”, “Про самоврядування області”, які надавали б більше повноважень і прав місцевому самоврядуванню;
- поглибити фінансову децентралізацію, закріпивши більшу частину загальнодержавних податків за місцевими бюджетами;
- економічно зацікавити територіальні громади у збільшенні податкових надходжень. Потрібно залишати частку суми перевиконання доходів у розпорядженні місцевих органів влади, а не повністю вилучати до бюджетів вищого рівня. Таким чином, має бути посилена стимулююча роль міжбюджетних відносин;
- розширити дохідні джерел надходжень до бюджетів місцевого самоврядування. Необхідно надати право місцевим органам влади можливості самостійно запроваджувати місцеві податки і збори та встановлювати їхні ставки, а держава має тільки контролювати загальний

рівень податкового навантаження. Доцільно запровадити податок на нерухомість. Як різновидом податку на майно можуть бути податки на приватні літаки, вертольоти, яхти, вілли;

- вдосконалити розподіл доходів між рівнями бюджетної системи. Спостерігається значна концентрація об'єктів оподаткування у великих містах, що призводить до позбавлення сільських, селищних та міських бюджетів міст районного значення надходжень власних доходів.

Розв'язавши проблеми наповненості місцевих бюджетів ми не тільки надамо їм можливості виконувати покладені на них функції, а й сприятимемо активізації економічного та соціального розвитку територій.

Література:

1. Огонь Ц. Г. Доходи місцевих бюджетів та напрямки їх реструктуризації // Фінанси України. – 2006. - № 5. – С. 3-11.

2. Павлюк К. В. Формування доходів місцевих бюджетів // Фінанси України. – 2006. – № 4. – С. 24-37.